

Karolina Szymaniak¹

ROLA MATKI W INTEGRALNYM ROZWOJU I WYCHOWANIU DZIECKA

1. Wstęp 2. Fenomen więzi dziecka z matką 3. Znaczenie integralnego rozwoju i wychowania dziecka przez matkę 4. Macierzyństwo jako dar i zadanie dla współczesnej kobiety 5. Wnioski końcowe

Abstract

W sytuacji społecznego chaosu pojawia się matka — strażniczka domowego ogniska, osoba twórczo obecna w każdej sferze rozwoju dziecka. Jej wrodzona zdolność kochania i dar macierzyństwa, którym jest obdarzona, sprawia, że jest ona osobą wyjątkową w utrzymaniu ponadczasowych wartości tego świata. Wewnętrzne dobro matki, jej spokój, miłość, akceptacja i uznanie, które ofiaruje swojemu dziecku już w okresie prenatalnego rozwoju, stanowi dar i zadanie, nie do zastąpienia. Rola matki na przestrzeni minionych dekad, choć zmienia swój charakter, wciąż pozostaje ogromnie ważna i stanowi najważniejszy życiowy fundament dla wzrastającej osoby.

Słowa kluczowe: matka, rola, rozwój, wychowanie integralne, dziecko

¹ Mgr pedagogiki — doktorantka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; e-mail: karolina.szymaniak@poczta.onet.pl; ORCID: 0000-0002-8030-0550.

1. Wstęp

Współczesne społeczeństwo stawia przed kobietą szereg nowych ról i zadań, które dalekie są od jej pierwotnego powołania. Człowiek w poszukiwaniu swej tożsamości kieruje się nowymi ideologiami przepełnionymi laicyzmem, przyjemnością i pychą. Stając się coraz bardziej zachłannym i koncentrując się na posiadaniu wszelkich dóbr materialnych, zapomina o tym, co ważne, nieprzemijalne i trwałe.

W tych trudnych czasach rola kobiety jako matki wyznacza punkt przemyśleń i potrzebę odniesienia się do tego ważnego tematu. Macierzyństwo, jest bowiem wpisane w naturę kobiety. Ograniczenie i zapomnienie o zdolnościach rozrodczych jest zamachem na tożsamość kobiety.

Zrodzenie człowieka otwiera przed kobietą i mężczyzną całozyciowe zadanie, jakim jest wychowanie osoby. Klimat środowiska rodzinnego, wyznawane normy, wartości i tradycje przyczyniają się do kształtowania osobowości dziecka. Integralne ujęcie wychowania oraz dbałość o jego całozyciowy rozwój pozwala wydobyć w dziecku te cechy, które potrzebne będą światu. Codzienna rozmowa matki z dzieckiem, jej szczerość, poświęcony czas, poczucie uznania przyczynia się do rozwoju osobowości, która będzie znacznie bardziej odporna na nowoczesne, niebezpieczne ideologie i zagrożenia cywilizacyjne.

Rola matki w życiu dziecka oraz osobowe relacje z nią mają fundamentalny wpływ na późniejsze dorosłe życie człowieka i pełnienie ról społecznych. Dar życia, jaki został ofiarowany człowiekowi już od momentu poczęcia, powinien być pielęgnowany przez matkę. Obdarowywanie miłością od wczesnego dzieciństwa sprawia, że człowiek może przekazywać dar miłości drugiemu. Bezwarunkowa, czysta i tak silna miłość matki do dziecka stanowi dla nas, ludzi, niezgłębioną tajemnicę.

2. Fenomen więzi dziecka z matką

Słowo mama jest zazwyczaj pierwszym, jakie wypowiada niemowlę poznając świat i wchodząc w pierwsze kontakty społeczne. Więzy matki z dzieckiem jest wyjątkowa i jedyna, ze względu na naturę. Współcześnie wiele kobiet zadaje sobie pytanie, czy bycie mamą to zawód, powołanie,

a może powinność? Maria Braun-Gałkowska pisze o roli matki: „Być mamą znaczy rodzić dziecko, wydawać je na świat, przykazać dziecko światu. Wydać dziecko na świat to nie jednorazowa czynność, lecz długi i złożony proces. Aby wydać dziecko na świat, trzeba je najpierw przyjąć, dając mu możliwość rozwoju do takiego poziomu, w którym uzyska samodzielność. Tylko matka może dać swemu bezbronnemu dziecku taką szansę. Przyjęte dziecko może rosnąć i rozwijać się do czasu, gdy ciało matki nie będzie już mu za dom potrzebne [...]. Matka nie przyjmuje dziecka dla siebie, lecz po to, by dać mu szansę wyjścia w świat, gdy będzie już na to gotowy. By dziecko mogło wejść w świat, najpierw musi uzyskać samodzielność fizjologiczną oraz psychiczną, dającą możliwość samodzielnego działania, decydowania i wchodzenia w kontakty społeczne. By dziecko mogło kochać innych, najpierw musi nasyć się miłością matki”². Autorka zwraca więc szczególną uwagę na silną więź biologiczną i psychiczną już od momentu poczęcia dziecka. Ważne jest również, iż dziecko nie stanowi własności matki, lecz jest dane światu, a jej zadaniem jest dbałość o odpowiedni rozwój dziecka, by wychowywany człowiek był darem dla świata, służąc mu.

Więź matki z dzieckiem w okresie prenatalnym jest warunkiem jego prawidłowego rozwoju. Bezwzględna akceptacja dziecka, bezwarunkowa miłość i dbałość o swój własny organizm w czasie ciąży pozytywnie oddziałują na dziecko. Już od pierwszych chwil życia małego człowieka kontakt fizyczny jest niezwykle istotny. Pierwszy zapach i dotyk matki, jej ciepło dają poczucie bezpieczeństwa oraz możliwość wytworzenia niezwyklej więzi. Z psychologicznego punktu widzenia, matka jest podstawowym czynnikiem rozwoju uczuciowego dziecka. To ona, jako pierwsza, przelewa swą miłość, która niezbędna jest, aby rozwój uczuciowy mógł zaistnieć³. W literaturze można spotkać trzy charakterystyczne cechy miłości macierzyńskiej: bezwarunkowość, wszechobecność, stałość. Pierwsza z nich mówi o tym, iż dziecko z samego faktu istnienia nie musi spełniać żadnego warunku, aby być kochanym. Druga zakłada, że tylko mama potrafi kochać zawsze i w każdych okolicznościach. Ostatnia wiąże się z dwiema poprzednimi i mówi o tym, że matka nigdy nie przestaje kochać swojego dziecka⁴.

² M. Braun-Gałkowska, *Psychologia domowa*, Olsztyn 1987, s. 64–65.

³ Zob. J. Śledzianowski, S. Bębas, *Blaski i cienie współczesnej rodziny polskiej*, Kielce 2013, s. 29.

⁴ Zob. K. Pospiszyl, *O miłości ojcowskiej*, Warszawa 1986, s. 5–6.

Jak pisze Maria Ziemska, więź dziecka z matką jest szczególna, więc także potrzebuje szczególnych dowodów prawdziwego uczucia, przejawów doceniania i uznania. Bez tego, dziecko traci poczucie pewności siebie, nie czuje się wystarczająco dobre, kochane i potrzebne. Dziecko poszukuje miłości, pragnie aprobaty ze strony rodziców, oczekuje zapewnienia mu bezpieczeństwa, spokoju, szczęścia jak również pomocy, gdy będzie ona niezbędna⁵.

O istocie macierzyństwa pisał Jan Paweł II w liście skierowanym do kobiet: „Dziękujemy Ci, kobieto — matko, która w swym łonie nosisz istotę ludzką w radości i trudzie jedyne doświadczenia, które sprawia, że stajesz się Bożym uśmiechem dla przychodzącego na świat dziecka, przewodniczką dla jego pierwszych kroków, oparciem w okresie dorastania i punktem odniesienia na dalszej drodze życia”⁶.

Fenomen matczynej miłości do dziecka jest niezwykłym zjawiskiem natury. Matka dla dorastającego człowieka jest domem i współtworzy go. To ona kształtuje fundamenty, na których opiera się rodzina. Matka jest strażniczką najgłębszych cnót i wartości, takich jak miłość, relacje, obecność, jedność. Jej wewnętrzne ciepło tworzy ognisko domowe, które nigdy nie gaśnie, przy którym dzieci zawsze chcą się posilić, ogrzać i spotkać⁷.

W pierwszych latach życia dziecka to przede wszystkim osobowość i zachowanie matki decyduje o tym, czy będzie ono wesołą, optymistyczną i życzliwą osobą potrafiącą ofiarować miłość drugiemu człowiekowi, czy też zamkniętym i lękającym się świata człowiekiem. To niezwykle oddziaływanie, matczyzna miłość i radość z faktu nowego życia i istnienia stanowi pewną tajemnicę. Empatyczna i kochająca mama, która zaspokaja potrzeby dziecka dbając o jego integralny rozwój, powoduje, że rodzi się w nim świadomość i pewność, że jest osoba, która kocha bezwarunkowo, która zawsze jest, rozumie i czuwa bez względu na przewinienia czy błędy człowieka⁸. Ta niezwykła więź może istnieć tylko w relacji matka — dziecko. Siła oddziaływania i fenomen roli macierzyńskiej ukazuje, jak odpowiedzialnym zadaniem jest bycie

⁵ Por. M. Ziemska, *Rodzina a dziecko*, Warszawa 1979, s. 139.

⁶ Jan Paweł II, *List do Kobiet na IV międzynarodową konferencję ONZ w Pekinie na temat Kobiet*, 1995.

⁷ Por. D. Kornas-Biela, *Macierzyństwo w nauczaniu Jana Pawła II*, [w:] *Oblicza macierzyństwa*, red. D. Kornas-Biela, Lublin 1999, s. 16–19.

⁸ Por. U. Tataj-Puzyna, *Piękno macierzyństwa*, [w:] „Fides et Ratio” Kwartalnik Naukowy Bliskie relacje interpersonalne, 3(23)2015, s. 165.

matką. Ten dar jest pewnego rodzaju powołaniem, które zostało ofiarowane kobiecie. Ofiarowanie życia i przekazanie dziecka światu, choć na przestrzeni lat jest naturalnym następstwem, dziś wymaga zatrzymania się i ukazania niezwykłości tego cudu, jakim jest poczęcie i wychowanie dziecka.

Doświadczenie matczynej miłości w okresie dzieciństwa rodzi z kolei zaufanie do ojca, członków rodziny i całego społeczeństwa. Istotne jest, by ojciec swym przykładem, konsekwencją i miłością podtrzymywał zaufanie dane od matki. Kobieta i mężczyzna, ofiarując sobie wzajemnie miłość, szacunek i oddanie, wychowują dziecko, które dojrzewa w swym człowieczeństwie⁹. To rodzice, jako jedna całość rozwijają w swym dziecku nieodkryty jeszcze potencjał. Ważne jest, aby jako życiowi partnerzy byli spójni i konsekwentni w swym wychowawczym działaniu. Jeśli więc dziecko doświadcza miłości od matki i ojca, to w zamian rodzice ofiarują mu umiejętność kochania nie tylko siebie, ale przede wszystkim drugiego człowieka.

3. Znaczenie integralnego rozwoju i wychowania dziecka przez matkę

Dom rodzinny jest podstawowym miejscem życia i rozwoju człowieka. Klimat panujący w domu w dużej mierze zależy od osobowości i postaw, jakie wnosi w życie matka. Jej wewnętrzny spokój, pogoda ducha i harmonia stanowią ważny czynnik budujący fundament na przyszłość dla wzrastającego człowieka. Poznanie pierwszych ról bycia matką i ojcem oraz mężem i żoną odbywa się w środowisku rodzinnym. Młoda osoba poznaje i odkrywa, czym jest życie rodzinne, a nabyte doświadczenia i wzorce może wykorzystać w dorosłym życiu. To przede wszystkim od rodziców zależy, w jaki sposób dziecko postrzega siebie i swoje miejsce na ziemi¹⁰.

Wychowanie, jak ujmuje Kunowski, stanowi całożyciowy proces wspierania rozwoju człowieka. Jest to proces złożony i warstwowy, kształtujący określone postawy i uczucia, którego celem jest oddziaływanie dorosłych ludzi na dzieci i młodzież. W działania wychowawcze rozumiane w sposób integralny można

⁹ Tamże.

¹⁰ Zob. A. Jasnos, *Jakie jest moje miejsce w rodzinie? Zrozumieć dziecko, aby mu pomóc*, Lublin 2017, s. 68.

wpisać opiekę, wychowanie fizyczne, umysłowe, społeczne, kulturowe, estetyczne oraz przygotowanie osoby do pełnienia określonych ról i funkcji¹¹.

Wychowanie integralne jest drogą do osiągnięcia przez człowieka pełni dojrzałości. Dbałość o rozwój i wychowanie dziecka winno być zapoczątkowane przez matkę; jej więź z dzieckiem już od momentu poczęcia jest początkiem uznania, akceptacji i miłości. Dziecko w procesie dorastania, jeśli nabędzie odpowiednie wzorce zapoczątkowane przez matkę, jest w stanie zrozumieć niezwykłą wartość, jaką stanowi osoba ludzka. Dzięki temu, potrafi afirmować siebie, swych bliskich i drugiego człowieka. Nie będzie obojętne na ludzką krzywdę, należycie udzieli pomocy chorym czy potrzebującym¹². Jak mawiał Jan Paweł II, ważne jest, by człowiek stawał się jeszcze bardziej człowiekiem, aby bardziej „był”, a nie tylko więcej „miał”. Obudzenie wrażliwości w swym dziecku na cnoty szanujące drugiego człowieka, to początkowo rola przede wszystkim matki. To ona w czystości swego serca winna być strażniczką wartości pobudzających dobro w człowieku. Postawy i zachowania, które przekazuje swemu dziecku matka powinny być również kontynuowane przez ojca. To oni jako jedność mogą w pełni oddziaływać na dziecko, uzyskując zamierzone cele wychowawcze. Ważne jest, by dbałość o integralny rozwój i wychowanie dziecka ważne, ujmowała podstawowe sfery człowieczeństwa: moralną, intelektualną, emocjonalną, religijną, społeczną, cielesną, duchową, seksualną, płciową oraz sferę wolności i wartości. Dzięki takiemu wychowaniu, człowiek jest w stanie dostrzec swą wyjątkowość i niepowtarzalność. Wychowanie skupiające się tylko na zaspokojeniu potrzeb fizycznych czy materialnych może spowodować, że osoba stanowiąc będzie tylko byt statystyczny, że będzie podatna na nowoczesne ideologie i współczesne zagrożenia cywilizacyjne¹³.

Jan Paweł II słusznie wskazuje, iż wychowanie stanowi największe wyzwanie, przed którym stoi rodzina, całe społeczeństwo i Kościół. To przede wszystkim od sposobu wychowania dziecka, zależy przyszłość rodziny ludzkiej¹⁴.

¹¹ Por. S. Kunowski, *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Warszawa 2001, s. 19.

¹² Zob. K. Szymaniak, *Wychowanie integralne a wolne związki*, [w:] *W kręgu integralnego wychowania. Refleksja teologiczno-pedagogiczna*, red. s. M. L. Opiela, K. Braun, Lublin 2017, s. 92.

¹³ Tamże, s. 92.

¹⁴ Zob. Jan Paweł II, *Przemówienie do katechetów, nauczycieli i uczniów*, Włocławek, 6 czerwca 1991, [w:] *Jan Paweł II do wychowawców, katechetów, rodziców*, Kraków 2000, s. 25.

Rodzice, jako pierwsi wychowawcy dziecka, powinni posiadać świadomość, iż proces wychowania to nieustanne pytanie o człowieka i jego cel ostateczny¹⁵.

Współcześnie wiele matek pragnie pogodzić życie rodzinne z zawodowym. Realizacja zamierzonych celów i pasji uniemożliwia niekiedy bycie „dobrą mamą”. Wychowywanie dziecka z kolejnym partnerem lub pozostawanie samotną mamą to dziś częsty obraz nowoczesnych rodzin. Współczesne mamy, choć bardzo chcą zapewnić swojemu dziecku najwyższe dobro, koncentrują się głównie na zaspokojeniu potrzeb materialnych i bytowych, zapominając o wadze rozwoju u dziecka sfery emocjonalnej czy duchowej. Wiele matek, nie zdaje sobie sprawy z naturalnej potrzeby, jaką jest całościowy rozwój i wychowanie dziecka. Tylko integralne ujęcie pozwala osiągnąć pełnię dojrzałości.

Integralny rozwój i wychowanie dziecka ma ogromne znaczenie dla jego dalszego funkcjonowania. Postawa, jaką przejawia matka, jak i oboje rodziców wobec dziecka, ma duży wpływ na jego dalszy rozwój i zachowanie. Do postaw, które wiążą się z integralnym wychowaniem, można zaliczyć akceptację, współdziałanie, miłość, zaufanie oraz dbałość o ochronę praw dziecka. Taki klimat daje dziecku poczucie akceptacji, bycia kochanym i potrzebnym. W procesie integralnego wychowania istotny jest dialog, wspólnie spędzony czas, wspólne wyjazdy, uwaga poświęcona dziecku, czas na wysłuchanie, refleksje, przemyślenia i wnioski. Taki rodzaj domowej atmosfery zapewnia dbałość o rozwój sfery emocjonalnej, psychicznej, społecznej, a nawet duchowej. Do negatywnych postaw rodzicielskich, dalekich od całościowego ujęcia osoby, można zaliczyć odtrącenie, unikanie, podmiotowość wobec dziecka, brak okazywania miłości, akceptacji czy wystarczającej uwagi.

Niezastąpiona i budująca jest realna obecność matki przy swym dziecku oraz osobowe relacje z nim. Wiele rodzin zmaga się z problemami finansowymi, bądź chce podnieść swój status materialny. Z tego względu, wiele kobiet podejmuje dodatkową pracę, wyjeżdża w delegację lub za granicę. Następstwem jest pogorszenie się więzi rodzinnych, a niekiedy całkowity rozpad związku. Młody człowiek chcąc odnaleźć się w nowej sytuacji, wini czasem siebie lub przejawia zachowania opozycyjno-buntownicze. Brak obecności w domu jednego rodzica, zwłaszcza matki, prowadzi do osłabienia więzi rodzinnych, ponieważ wyklucza możliwość nawiązania prawidłowych relacji

¹⁵ Tamże.

między dzieckiem i matką. Nieprawidłowo pełnione role rodzicielskie, dają mało optymistyczną prognozę, ponieważ człowiek zupełnie nieświadomie może projektować nabyte wzorce w dorosłym życiu¹⁶.

Mówiąc o znaczeniu integralnego wychowania, warto powołać się na pedagogie E. Bojanowskiego, gdzie wychowanie nastawione jest na cel, który powinien być efektem wysiłku podjętych, wychowawczych działań osoby. Najwyższym celem jest to, by człowiek stał się podobieństwem do Boga na ziemi, wobec tego osiągnięcie celu realizuje się w człowieku na przestrzeni całego jego życia. Aby człowiek mógł to osiągnąć, uprzednio musi być umiejętnie i stopniowo przygotowany poprzez rozwój wrodzonych predyspozycji oraz wprowadzony w świat norm i wartości poprzez proces wychowania. Z czasem, człowiek sam powinien przejąć odpowiedzialność za swój rozwój. Fundamentem, który pozwoli człowiekowi osiągnąć cel ostateczny, jest wczesne wychowanie dziecka. Nie może być ono powierzchowne i wybrakowane, zaś integralne i oparte na realizmie filozoficznym. Takie całościowe ujęcie, odwołujące się do głębi ludzkiego istnienia, powoduje samodzielne zaangażowanie się w proces doskonalenia oraz dbałość w stawianiu się pełniejszą osobą w wymiarze duchowym i moralnym¹⁷.

Koncepcja integralnego rozwoju i wychowania Bojanowskiego okazuje się niezwykle aktualna w dobie współczesnych osiągnięć techniki i nowoczesnych niebezpieczeństw, ponieważ stanowi pewnego rodzaju ochronę przed zagrożeniami cywilizacyjnymi. Autor zwracał uwagę, że młody człowiek jest szczególnie narażony na niebezpieczeństwa, dlatego niezbędna jest pomoc osoby dorosłej. Człowiek dojrzały prowadzący dziecko powinien zapewnić pomoc, opiekę i wsparcie w poznaniu prawdy i dobra. Bojanowski dobro widział w prawach naturalnych i boskich oraz określonej rzeczywistości społeczno-kulturowej. Znacząca była również rzetelna edukacja, przeniknięta ideą prewencji i ochrony. Autor ochronę ujmował poprzez poszanowanie dziecka, zapobieganie wystąpienia możliwej szkody i niwelowanie niebezpieczeństw, które nie respektowały godności dziecka i jego natury oraz nie prowadziły do uzyskania pełni dojrzałości, jako osoba i chrześcijanin¹⁸.

¹⁶ Por. K. Szymaniak, *Wychowanie integralne*, dz. cyt., s. 93.

¹⁷ Zob. M. Opiela, *Osoba i rodzina wobec wyzwań cywilizacyjnych. Pedagogika integralnego rozwoju i edukacji w koncepcji ochrony Edmunda Bojanowskiego*, Lublin 2019, s. 135–136.

¹⁸ Tamże, s. 136.

Panujący relatywizm i afirmacja pseudowartości prowadzi wiele rodzin do rozłamu. Szeroko pojęta nowoczesność i wszechstronność ról, jakie podejmuje współczesna kobieta, ogranicza jej możliwość oddania się w pełni swemu dziecku. Natomiast wizja i koncepcja integralnego rozwoju i wychowania skupia się na tym, co istotne — osiągnięcie pełni dojrzałości osobowej w odniesieniu do celów doczesnych i ostatecznych. Zatem matka licząca się z prawami rozwoju, indywidualnymi predyspozycjami dziecka, dbająca o zachowanie odpowiedniej harmonii oddziaływań we wszystkich obszarach jego rozwoju, ofiaruje mu największy dar pełnego rozwoju osobowego, kształtujący fundament jego życia.

4. Macierzyństwo jako dar i zadanie dla współczesnej kobiety

Obecność dziecka, sam fakt nowego istnienia, zmienia społeczną sytuację kobiety. Eksperci twierdzą, że w związku z licznymi przeobrażeniami, które zachodzą w wyniku nowej roli bycia mamą, kobieta przechodzi pewien „okres kryzysu psychicznego”. Ważne, by kobieta miała wtedy szczególnie odpowiednie wsparcie psychiczne ze strony najbliższych osób, dzięki temu jej dojrzałość udoskonali się. Nowe istnienie w postaci obecności nowego życia rozwija kobietę duchowo, kształtuje w niej szereg postaw, jak cierpliwość, wyrozumiałość, poświęcenie, czułość. Warto zaznaczyć, że mimo zachwiania dotychczasowych ról społecznych i gwałtownych zmian zachodzących z pojawieniem się dziecka w rodzinie, tzw. kryzys psychologiczny jest rzeczą naturalną, dzięki której kobieta uzyskuje wyższy stopień swej dojrzałości. Doświadczenie macierzyństwa powoduje nieustanny rozwój kobiety na przestrzeni całego życia, zaś sam fakt bycia mamą stanowi ponadczasową wartość¹⁹. Doświadczenie przez kobietę daru, jakim jest macierzyństwo, daje więc możliwość rozwoju własnego „ja”. Kobieta poprzez powołanie bycia mamą może odkryć w sobie niepoznane dotąd umiejętności i talenty. Wiele kobiet twierdzi, iż przez wymagające ogromnego wysiłku macierzyństwo rozwinęły własną osobowość, między innymi w sferze emocjonalnej, intelektualnej czy spo-

¹⁹ Por. D. Kornas-Biela, *Wokół początku życia ludzkiego*, Warszawa 2002, s. 42–50.

łecznej. Można więc stwierdzić, że macierzyństwo stanowi pewnego rodzaju wyzwanie w kierunku wzbogacenia siebie, swych doświadczeń i przeżyć.

Jak mawiał Jan Paweł II, kobiecość ma silny związek z macierzyństwem, zarówno w wymiarze duchowym, jak i naturalnym. Duchowe macierzyństwo, powoduje, że kobieta docenia znacznie bardziej wartość człowieka niezależnie od miejsca zamieszkania czy pochodzenia. Kobieta znaczenie bardziej zauważy ułomności osoby, a także dostrzeże jego wielkość. Przez pryzmat swojego serca potrafi wyjść mu naprzeciw i udzielić pomocy²⁰. Kobieta obdarowana darem macierzyństwa, zauważając kruchość i bezbronność swego dziecka wyzwala w sobie niezwykle cenną energię uczuciową i duchową. Dziecko pozwala zrozumieć matce, kim jest człowiek, obdarza ją nowym spojrzeniem na człowieka, ale także na istotę swego człowieczeństwa²¹.

Warto zaznaczyć, że dla współczesnej kobiety rola mamy stanowi jedną z wielu ról w realizacji i odkrywaniu własnej tożsamości. Współczesna kobieta staje się niezależną, silną i wielozadaniową osobą. Ograniczenie jej tylko do roli matki i strażniczki domowego ogniska dla wielu współczesnych kobiet stanowi przeszkodę w realizowaniu swej ścieżki kariery, pasji czy marzeń. Przyczyn takiego zjawiska można szukać w zachodzących przemianach kulturowych, ekonomicznych i społecznych. Dar doświadczenia macierzyństwa z całą pewnością jest niekończącym się zadaniem, które wymaga ogromnego wysiłku, poświęcenia i oddania.

Doświadczenie macierzyństwa jako daru stanowi nowe, nieodkryte powołanie kobiety. Podejmując to powołanie czyni się „bezinteresownym darem z siebie”. Kobieta patrzy sercem, a o jej wewnętrznej sile i wytrwałości stanowi fakt, iż to tylko ona może obdarować świat nowym życiem ludzkim. Jan Paweł II nazywał kobietę pierwszym sprzymierzeńcem Boga, gdyż to jej została powierzona szczególna rola w przymierzu Boga z człowiekiem²². Macierzyństwo stanowi więc ogromne zadanie dla kobiety, gdyż to przede wszystkim ona ponosi trud zrodzenia i wychowania potomka. Rola mamy niesie też szereg wyrzeczeń i codziennych trudności wpisanych w proces macierzyństwa. Współczesny człowiek, podążający za konsumpcjonizmem i szeroko pojętą przyjemnością, ucieka od cierpienia, trudu i niedostatku. Gdzie

²⁰ Por. Jan Paweł II, *List do Kobiet*, dz. cyt., n2— n12.

²¹ Por. tenże, *List do rodzin Gratissimam sane*, Rzym 1994, n 16.

²² Por. D. Kornas-Biela, *Macierzyństwo w nauczaniu*, dz. cyt., s. 17.

więc jest miejsce na nowego człowieka, zaburzającego wygodę i egoistyczny styl życia? Trzeba odwołać się do natury ludzkiej i wrodzonego instynktu, ukrytego w tajemnicy macierzyństwa. Tworząca się przez dziewięć miesięcy więź między dzieckiem a matką, pierwszy dotyk, przytulenie, zapach sprawia poczucie bezwarunkowej, jedynej w swoim rodzaju miłości matki do dziecka. Taki rodzaj matczynej miłości jest w stanie pokonać wszelkie trudy, znieść cierpienia, a nawet wskrzesić do największej walki o dziecko, gdy jego dobro jest zagrożone. Miłość matki do dziecka jest największa, nieskończona i jedyna w swoim rodzaju. Macierzyństwo więc stanowi dla kobiety dar nie tylko w postaci dziecka, ale też duchowego rozwoju. Przyjęty dar pozwala realizować kobiecie najpiękniejsze życiowe zadanie, jakim jest doświadczenie bycia mamą.

5. Wnioski końcowe

Choć piękne w swej naturze, macierzyństwo stanowi odpowiedzialne zadanie wobec nowo narodzonego życia. Tą wyjątkową rolą została obdarowana kobieta. Jej postawa miłości, akceptacji, ciepła stanowią klucz do wychowania człowieka, który będzie umiał być darem dla drugiego, ofiarowując swą miłość, szczerość i oddanie.

Dzięki swej matce, dziecko odkrywa bogactwo swojego wnętrza. Początkowo poznaje swoje ciało, później sferę psychiczną, następnie moralną, duchową, społeczną oraz religijną. Troska obojga rodziców o integralny rozwój i wychowanie dziecka stanowi klucz do wykształcenia człowieka dojrzałego, biorącego odpowiedzialność za swoje czyny, kierującego się intelektem i czystym sercem. Dbałość matki o integralny rozwój i wychowanie swego dziecka przyczynia się do osiągnięcia przez nie pełni dojrzałości życiowej i człowieczeństwa. Tak rozumiane wychowanie kształtuje w człowieku cechy, które nie tylko pomogą mu mądrze i świadomie żyć, ale przede wszystkim wyjść ponad wymiar ziemskiego istnienia.

Współcześnie macierzyństwo jest jedną z wielu dróg odkrycia kobiecej tożsamości. To z pewnością jest drogą cudu, ofiarowania siebie drugiemu, miłości w czystej postaci. Kochająca matka przykładem i świadectwem swego życia ofiarowuje światu człowieka, który zapali iskrę miłości dalszym pokoleniom. Macierzyństwo jest więc powołaniem i niezwykle odpowiedzialnym zadaniem.

Dar macierzyństwa, choć przepełniony jest trudem i ogromnym poświęceniem, stanowi najpiękniejszą i najważniejszą rolę, jaką może doświadczyć i odkryć kobieta. Rozwija to w niej wymiar duchowy, emocjonalny, staje się ona jeszcze silniejsza, odważniejsza i wytrwalsza. Miłość do drugiego człowieka powinna być zaszczerpiona przez miłość matki. Dzięki doświadczeniu miłości w dzieciństwie, człowiek ofiarowuje ją swym dzieciom, przedłużając wychowanie pokoleń w trwałości ponadczasowych cnót i osobowych relacji.

Wiele współczesnych kobiet decydując się na samotne życie, przez co odbiera sobie możliwość doświadczenia bycia bezwarunkowo kochaną i potrzebną. Dziecko od pierwszych chwil życia nie potrzebuje bardziej niczego od ciepła, bliskości i obecności matki. Ten niezwykle fenomen więzi macierzyńskiej jest przepełniony emocjami i uczuciami, których pragnie doświadczyć każdy człowiek. W pogodni za dobrami materialnymi i własną wygodą wiele kobiet zapomina o tym, co trwałe, ważne i piękne. Kobiety zmagają się z niespełnieniem życiowym, pogrążając się w smutku, samotności i depresji. Powołanie kobiety do bycia matką stanowi dla niej nieodkrytą rolę, która pozwoli jej zrozumieć sens istnienia oraz doświadczyć radości i miłości. Dzięki temu, kobieta rozkwita w swym macierzyńskim ziemskim powołaniu, stając się darem życia dla zrodzonej istoty.

Bibliografia

- Braun-Gałkowska M., *Psychologia domowa*, Olsztyn 1987.
- Jan Paweł II, *List do Kobiet na IV międzynarodową konferencję ONZ w Pekinie na temat Kobiet*, Rzym 1995.
- Jan Paweł II, *List do rodzin Gratissimam sane*, Rzym 1994.
- Jan Paweł II, *Przemówienie do katechetów, nauczycieli i uczniów*, Włocławek, 6 czerwca 1991, [w:] *Jan Paweł II do wychowawców, katechetów, rodziców*, Kraków 2000
- Jasnos A., *Jakie jest moje miejsce w rodzinie? Zrozumieć dziecko, aby mu pomoc*, Lublin 2017.
- Kornas-Biela D., *Macierzyństwo w nauczaniu Jana Pawła II*, [w:] *Oblicza macierzyństwa*, red. D. Kornas-Biela, Lublin 1999.
- Kornas-Biela D., *Wokół początku życia ludzkiego*, Warszawa 2002.
- Kunowski S., *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Warszawa 2001.
- Pospiszyl K., *O miłości ojcowskiej*, Warszawa 1986.

- Szymaniak K., *Wychowanie integralne a wolne związki*, [w:] *Wkręgu integralnego wychowania. Refleksja teologiczno-pedagogiczna*, red. s. M. L. Opiela, K. Braun, Lublin 2017.
- Śledzianowski J., Bębas S., *Blaski i cienie współczesnej rodziny polskiej*, Kielce 2013.
- Tataj-Puzyna U., *Piękno macierzyństwa*, „»Fides et Ratio«” Kwartalnik Naukowy Bliskie relacje interpersonalne”, 3(23)2015.
- Ziemska M., *Rodzina a dziecko*, Warszawa 1979.

**THE ROLE OF THE MOTHER
IN THE INTEGRAL DEVELOPMENT AND UPBRINGING OF THE CHILD**

Summary

In the situation of social chaos, a mother appears — the guardian of the home fire, a person creatively present in every sphere of child's development. Her inborn ability to love and the gift of motherhood that she is gifted with makes her a unique savior in maintaining the timeless values of this world. The intrinsic goodness of the mother, her peace, love, acceptance and recognition that she offers her child already during the period of prenatal development is a gift and an impossible task to replace. The role of the mother has changed over the past decades, and it is still very important, and is the most important foundation in life for a growing person.

Keywords: mother, role, development, integral education, child